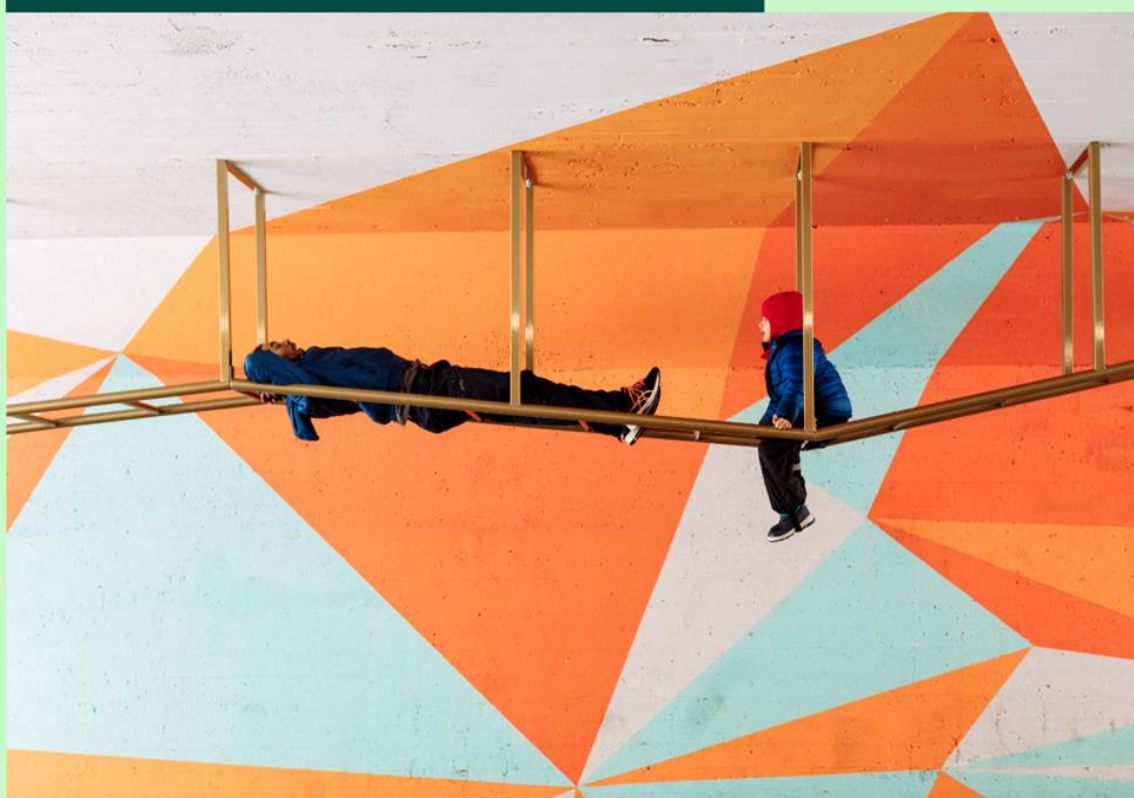

Oslo

Oppsummering linkarbeider/ kulturformidler

Barne- og familieetaten
Seksjon for tjenesteutvikling

2024

Trykk:Oslo kommune

Foto: Thomas Ekström / Oslo kommune

Design/layout: Designmanual

Etterarbeid tekst: Seksjon for tjenesteutvikling

Ansvarlige: Seksjon for tjenesteutvikling v/Barne-
og familieetaten

Innhold

1	Sammendrag.....	4
2	Oppsummering av spørreundersøkelse om kulturformidler/linkarbeider/brobygger	5
2.1	Begrepsavklaring.....	6
2.2	Utforming av spørreundersøkelsen	6
2.3	Kartlegging av hvem som har benyttet kulturformidler/brobygger	7
2.4	Resultat fra barnevernstjenester som har benyttet kulturformidler/brobygger	7
2.5	Resultat fra barnevernstjenester som ikke har benyttet kulturformidler/brobygger	11
2.6	Sammenstilling av data	12
3	Innspill fra ungdomsrådet i Barne- og familieetaten	13
4	Innspill fra tjenestetilbydere	14
4.1	Funksjon og bakgrunn.....	15
4.2	Utfordringer skissert av tjenestetilbydere	16
4.3	Eksisterende opplæringsprogram	16
5	Oppsummering og anbefaling	18
5.1	Anbefaling om utarbeiding av funksjonsbeskrivelse	18
5.2	Anbefaling om standardisert opplæring	20
5.3	Forslag til kartlegging ved bestilling av brobygger	22
5.4	Anbefaling fra IMDI	23
	BFEs vurdering av IMDI`s anbefaling	24
5.5	Oppsummering og vurdering	24

1 Sammendrag

Byrådsavdelingen for oppvekst og kunnskap har gitt barne- og familieetaten BFE i oppdrag å kartlegge barnevernets bruk av- og erfaring med linkarbeider/kulturformidler.

Linkarbeider/kulturformidler er et begrep som brukes om *“en person som fungerer som brobygger og formidler mellom to parter”*.¹ Det benyttes i møte mellom offentlige tjenester og minoritetsfamilier for å forbedre samarbeid og forklare kulturelle koder.²³ Mer utdypende informasjon om hvordan denne funksjonen benyttes vil det gjøres rede for senere i rapporten.

BFE har i tråd med oppdraget inngått et samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet Bufdir, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet IMDI, og etablert arbeidsgruppe bestående av fire Barnevernstjenester i Oslo.

Denne rapporten består av oppsummeringen av spørreundersøkelse til barnevernstjenestene i Oslo om linkarbeider, innspill fra ungdomsrådet i BFE, innspill fra tjenestetilbydere, tilbakemelding fra lmdi og en anbefaling og vurdering av BFE.

Kartleggingen belyser at 5 av 15 barnevernstjenester i Oslo kommune benytter linkarbeidere på nåværende tidspunkt. Noen tjenester benytter egne ansatte med flerkulturell kompetanse og/eller tospråklig tjenesteyting (familieveiledere og/eller miljøterapeut med flerkulturell kompetanse). Samtidig vurderer enkelte tjenester at det er mer hensiktsmessig å bruke kvalifisert tolk i møte med familien. Det eksisterer både ideelle og kommersielle tjenestetilbydere, og linkarbeider blir benyttet i ulike situasjoner. Kartleggingen viser at linkarbeidere besitter ulik kompetanse. Dette medfører at det er ulik kvalitet, praksis og varianter av linkarbeider på nåværende tidspunkt. BFE vurderer at det er behov for å differensiere mellom ulike funksjoner som kvalifisert tolk, tospråklig tjenesteyting og linkarbeider. Det vurderes at det er behov for rolleavklaring, standardisert kvalifisering/opplæring av linkarbeidere, og at det er behov klare retningslinjer ved bestilling av linkarbeider.

¹ FHI (2020) Bruk av linkarbeider i barnevernet. <https://www.fhi.no/publ/2020/bruk-av-brobyggere-i-barnevernet/>

² FHI (2020) Bruk av linkarbeider i barnevernet. <https://www.fhi.no/publ/2020/bruk-av-brobyggere-i-barnevernet/>

³ Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter : Innvandreres møter med barnevernet*. NTNU Samfunnsforskning AS.

2 Oppsummering av spørreundersøkelse om kulturformidler/linkarbeider/brobygger

Byrådsavdelingen for oppvekst og kunnskap har gitt barne- og familieetaten BFE i oppdrag å kartlegge barnevernets bruk av- og erfaring med linkarbeider. BFE har i tråd med oppdraget valgt å utarbeide spørreundersøkelse i samråd med en arbeidsgruppe, bestående av fire barnevernstjenester i Oslo kommune. Formålet med undersøkelsen har vært å kartlegge *bruken av linkarbeider, og hvilke erfaringer barnevernstjenestene i Oslo har med linkarbeider*. Undersøkelsen ble sendt ut til utvalgte nøkkelpersoner i hver av de 15 barnevernstjenestene, som innhentet erfaringer fra tjenestene samlet. Undersøkelsen ble besvart av alle 15 barnevernstjenestene i Oslo kommune.

FHI har utarbeidet en rapport om bruk av linkarbeider i barnevernet i 2020. FHI definerer linkarbeider som *“en person som fungerer som brobygger og formidler mellom to parter”*. De beskriver at linkarbeider bistår i saker hvor kultursensitivitet og forståelse av kontekst er en forutsetning for vellykket kommunikasjon, samarbeid og konflikthåndtering. Rapporten presiserer at en linkarbeider kan være en talsperson, bidra til emosjonell støtte og bygge tillit mellom offentlige instanser og familien. Videre kan linkarbeider fremme minoritetsfamilier sine synspunkter, bidra med kunnskap om familien og bistå med henvisninger til hjelpeinstanser. Rapporten viser at det pr d.d ikke eksisterer en standardisering av opplæring og utdanning av linkarbeidere, samtidig som det eksisterer lite forskning innenfor fagfeltet.⁴

Funnene fra undersøkelsen viser at begrepet linkarbeider/kulturformidler/brobygger tolkes forskjellig. Enkelte tjenester inkluderer ett nytt begrep som vi har valgt å kalle tospråklig tjenesteyting, og de nevner også egne ansatte med flerkulturell kompetanse når de spørres om bruk av linkarbeider/kulturformidler/brobygger. Eksempler på tospråklig tjenesteyting kan være hjelpetiltak, hvor veileder eller miljøterapeut besitter flerkulturell kompetanse grunnet yrkeserfaring, personlig bakgrunn og/eller språk. BFE vurderer at et slikt tiltak ikke er det samme som FHIs definisjon på linkarbeider, ettersom utøver har formell fagkompetanse som kvalifiserer dem som veileder eller miljøterapeut. Denne undersøkelsen har ikke kartlagt bruk av tospråklige tjenesteyting og nytteverdien av dette, da dette begrepet/denne funksjonen var ukjent da undersøkelsen ble utarbeidet, og kom frem i tilbakemeldingene fra barnevernstjenestene.

Rapporten om hjelpetiltak i Oslo kommune utarbeidet av BFE belyser at barnevernstjenestene har behov for hjelpetiltak med kulturkompetanse, og etaten vurderer at det videre kan være nyttig å kartlegge videre omfang og nytteverdi av tospråklige tjenesteyting og egne ansatte med kulturkompetanse eller mangfoldskompetanse i denne sammenhengen.⁵

⁴ FHI (2020) Bruk av linkarbeider i barnevernet. <https://www.fhi.no/publ/2020/bruk-av-brobyggere-i-barnevernet/>

⁵ Hjelpetiltak i barnevernet – Barne- og familieetaten 2023. 22/52236 Anskaffelse av samskjøpsavtale om hjelpetiltak. Delrapport 1 og 2.

2.1 Begrepsavklaring

Flere tjenestetilbydere og offentlige instanser/etater benytter begrepene kulturtolk, linkarbeider, brobygger, interkulturell brobygger o.l om hverandre. BFE vurderer at det er behov for begrepsavklaring for å kunne differensiere mellom roller, mandat og kvalifikasjoner. Det vurderes at termen kulturtolk er uheldig, da det raskt kan forveksles med profesjonen kvalifisert tolk. En linkarbeider har ikke samme funksjon som kvalifisert tolk, og det bør differensieres tydelig mellom kvalifisert tolk og linkarbeider. Bruk av kvalifisert tolk er lovfestet, og en kvalifisert tolk oppfyller kravene for oppføring i Nasjonalt tolkeregister.⁶⁷

Videre vurderer BFE at begrepet linkarbeider kan tolkes ulikt og er lite kjent, samtidig som begrepet er lite selvforklarende i møte med barn, unge og familier. Med hensyn til klart og forståelig språk, anbefaler BFE å benytte begrepet brobygger. Tjenestetilbydere vurderer også at begrepet er mer hensiktsmessig enn begrepet kulturtolk og linkarbeider. I denne rapporten vil BFE heretter benytte begrepet brobygger, med unntak av der vi refererer til kulturformidler i spørsmålene som ble stilt til barnevernstjenestene, og i direkte sitat fra spørreundersøkelsen, barnevernstjenestene og ungdomsrådet, hvor vi vil benytte opprinnelige benevnelser.

2.2 Utforming av spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til alle 15 Barnevernstjenestene i Oslo kommune, og det var ønskelig med et svar fra alle for best mulig oversikt over status i Oslo. Arbeidsgruppen vurderte det som hensiktsmessig å samle inn ett svar pr tjeneste, ettersom dette ville gi innsikt i hele tjenestens bruk av brobygger, og det ble bedt om en nøkkelperson/ansvarlig pr tjeneste

Spørsmål 1-3 i spørreundersøkelsen hadde som formål å kartlegge hvilke barnevernstjenester som deltok i undersøkelsen, hvem som besvarte og om barnevernstjenesten benyttet seg av brobygger.

Barnevernstjenestene som svarte ja til å ha benyttet seg av brobygger ble videresendt til spørsmål 4-13. Barnevernstjenestene som svarte at de ikke benyttet seg av brobygger ble automatisk videresendt til spørsmål 14-18 i spørreundersøkelsen.

Alle barnevernstjenestene ble stilt spørsmål 19 i spørreundersøkelsen.

Spørsmål 13 og 18 omhandlet kompetanse, og barne- og familieetaten har utarbeidet en sammenstilling for å visualisere svarene.

⁶ Tolkeloven (2021) Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (LOV-2021-06-11-79). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-11-79/§7>

⁷ Barne- og familieetaten (2022) Rutine for bruk av tolk i barnevernstjenestene i Oslo kommune. <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13420505-1665737206/Tjenester%20og%20tilbud/Helse%20og%20omsorg/Barn%2c%20Ungdom%20og%20familie/Barnevern%20og%20foreldreveiledning/Retningslinjer%20for%20bruk%20av%20tolk.pdf>

2.3 Kartlegging av hvem som har benyttet kulturformidler/brobygger

Spørreundersøkelsen viser at 8 av 15 barnevernstjenester ikke benytter brobygger, 5 av 15 barnevernstjenester benytter seg av rene brobyggere og 2 av 15 barnevernstjenester oppgir at de benytter seg av tospråklig tjenesteyting (tiltakspersoner og ansatte med annen kulturell bakgrunn).

Seks av åtte barnevernstjenester vurderer at de har behov for brobyggere, men informerer at de ikke benytter seg av brobyggere på nåværende tidspunkt. To av åtte barnevernstjenester oppgir at de ikke har behov for brobygger ettersom de benytter seg av tospråklig tjenesteyting og/eller egne ansatte med kulturkompetanse. En av tjenestene spesifiserer at gode kvalifiserte tolketjenester er det viktigste tiltaket for å sikre forståelse mellom barnevernet og familien. Denne tjenesten tematiserer samtidig at nøytralitet, og spesielt mangelen på dette, kan være en utfordring ved bruk av brobyggere.

Fire av fem barnevernstjenester har benyttet brobygger i 1-3 saker i 2022. En av disse har gitt tilbud til ytterligere seks familier, men hvor familiene har takket nei. En barnevernstjeneste har benyttet brobygger i 10-20 saker i 2022.

To av barnevernstjenestene opplyser at de ikke benytter rene brobyggere, men tospråklig tjenesteyting. Tjenestene oppgir at de har hatt stor nytteverdi av et slikt tiltak, og at tiltaket har hatt positiv innvirkning på samarbeidet mellom familien og barnevernstjenesten. Gjennomsnittlig vurdering 4,5 av 5 (N:2) (N:15). Begrunnelsen for dette er at «tiltaket bidrar til å gjøre gode og helhetlige vurderinger i saken, samt skape forståelse begge veier, og tilby skreddersydde og tilpassede tiltak».

En av tjenestene spesifiserer at det er essensielt å benytte familieveiledere med samme bakgrunn i et stort omfang av sakene deres. «Eksempelvis har det vært jobbet i mange år uten endring i familien med andre veiledere, men etter å ha koblet på familieveileder/miljøterapeuter med samme bakgrunn, har nødvendige og ønskede endringer skjedd på kort tid.» En annen tjeneste spesifiserer;

“Vi har god erfaring med MEMOX og Atlas, samt våre interne tiltakspersoner. Vi ser stor effekt av å ha mange ansatte med ulik kulturell bakgrunn, også internt. Vi er usikre på om rene brobyggere er hensiktsmessig, men absolutt veldig nyttig med veiledere/miljøterapeuter med ulik kulturell og språklig kompetanse, og noe vi kommer til å ha fokus på også i rekrutteringsøyemed fremover.”

2.4 Resultat fra barnevernstjenester som har benyttet kulturformidler/brobygger

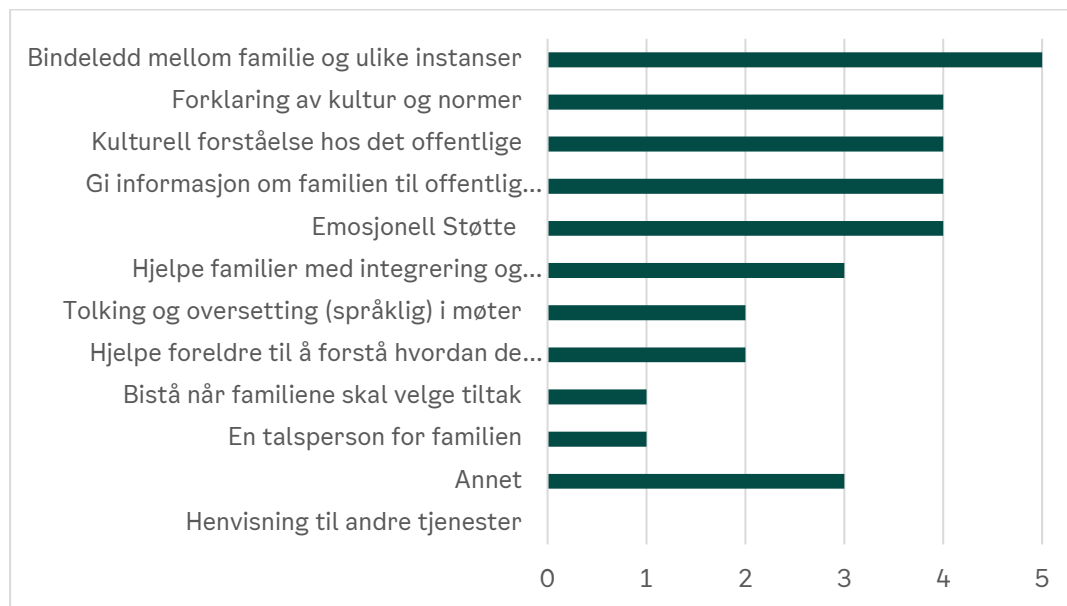
Hvilke tilbydere har dere benyttet? (n:7)

Spørreundersøkelsen viser at barnevernstjenestene benytter seg av ulike tilbydere som for eksempel; Van der Weele, Kulturkonsulentene, Minority consult, Adene consulting, Romano kher, Memox, Atlas kompetansesenter og Kirkens Bymisjon – Primærmedisinsk verksted. Enkelte tjenester benytter også andre enkeltstående og private tilbydere og tjenestens egne ansatte med kulturkompetanse. Det bemerkes at tjenestetilbydere som Memox og Atlas kompetansesenter tilbyr både tospråklig tjenesteyting og brobygger. Ettersom noen av

tjenestene har bestilt tospråklig tjenesteyting, er det uavklart hvilken type tiltak de har bestilt fra tjenesteleverandøren.

En barnevernstjeneste spesifiserer «Vi har ikke kjennskap til at det bestilles fra ovenstående tilbydere (om oversikten over kulturformidlingsleverandører). Derimot ivaretas kulturelle hensyn gjerne gjennom bestilling av hjelpetiltak som miljøarbeidere; vi forsøker ofte å matche språk og kultur slik at f.eks. en mor har en støtteperson/miljøarbeider med samme kulturelle bakgrunn.»

Hvordan har kulturformidler/brobyggeren blitt benyttet? (n:7)

Spesifisering av annet

“I veiledning rundt samvær og i en samtaleprosess i nemnda”

“Bistå når familiene skal velge tiltak. Vi har i hovedsak benyttet tjenester som innebærer familieveiledning hvor veileder har samme landbakgrunn som familien. Dette innebærer også familieterapi, råd og veiledning og endringsfokuset rådgivning.”

“Hjelpe familier med integrering i det norske samfunn. Sosialisering, fosterhjem som hjelpetiltak, gi informasjon om familien til offentlig instans.”

Vurdering av bruk av kulturformidler/brobygger (n:5) (n:15)

Barnevernstjenestene som har benyttet brobygger oppgir at de har hatt god nytteverdi av det, gjennomsnittlig vurdering 3,6 av 5. Videre vurderer barnevernstjenestene at det har hatt positiv påvirkning på samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familien, gjennomsnittlig vurdering 3,2 av 5.

En barnevernstjeneste har benyttet brobygger i en undersøkelse, og erfart at det har bidratt til å skape trygghet. *«Det fremsto som at mor opplevde større grad av trygghet og at hun følte seg mer sett, hørt og forstått ved at kulturtolken deltok.»*

En annen Barnevernstjeneste har benyttet brobygger ved samvær, og har spesifisert følgende;

“Kulturtolk har fungert som brobygger i forbindelse med samvær, for å forklare foreldrene hvilken hensikt samvær skal ha, gi veiledning til foreldre for å finne bedre møter å gjennomføre samvær til barnets beste og for å hjelpe barnevernstjenesten til å forstå foreldrenes kulturelle bakgrunn og hvordan dette påvirker hvordan de fremstår under samvær. Kulturtolken har bidratt til å gjøre samværene bedre for barnet.”

Spørreundersøkelsen tyder på at brobygger har bidratt til systemforståelse, mer åpen kommunikasjon og brobygging mellom barnevernet og familien med annen etnisk bakgrunn. Barnevernstjenestene oppgir at brobygger i liten grad har hatt en negativ innvirkning på samarbeidet mellom familien og barnevernstjenesten. *Gjennomsnittlig vurdering 1,8 (N:15) (n:5)*. Noen barnevernstjenester har likevel negative erfaringer. En tjeneste informerer at de har erfaring med at brobygger selv har negative holdninger/skepsis til barnevernstjenesten, og hvor dette påvirker samarbeidet negativt. En annen tjeneste benyttet familiens nettverk som brobygger, og opplevde at familiens nettverk ble strengere med familien, og satte høyere krav til dem om barneomsorgen, enn det barnevernstjenesten selv gjorde.

Barnevernstjenesten som har benyttet tiltakspersoner/veiledere med annen kulturell bakgrunn, spesifiserer at det ligger en forutsetning om relevant fagkompetanse (familieterapi eller liknende) i bunn. De har ikke informert om negative erfaring med bruk av et slikt tiltak.

I hvilke situasjoner vurderer dere at det er aktuelt/ikke aktuelt å benytte kulturformidlere/brobyggere? (n:15) (n:7)

Funnene fra spørreundersøkelsen viser at barnevernstjenestene vurderer det som aktuelt å bruke brobygger i mange ulike sammenhenger. Det presiseres at brobygger kan benyttes til å skape forståelse i saker hvor saksbehandler og familien strever med å forstå hverandre, utfordringsbildet eller i saker hvor saksbehandler ikke kommer i posisjon.

Enkelte barnevernstjenester vurderer at brobygger kan benyttes til å få mer informasjon og forståelse for familiens opprinnelseskultur. Videre kan brobygger bistå med å tilrettelegge for fosterbarns rett til egen kultur, språk og religion. En barnevernstjeneste spesifiserer at *“kulturformidler kan være aktuelle i noen veiledningsoppdrag og ved tilsyn ved samvær slik at det ikke må være både tilsynsperson og tolk”*. BFE vurderer at dette er tospråklig tjenesteyting, og ikke en brobygger, da oppdraget krever formell fagkompetanse. Samtidig som det bemerkes at brobygger ikke skal erstatte kvalifisert tolk i møte med familien.

Det presiseres at brobyggere også kan benyttes til å hjelpe familier som er nye i Norge med integrering og sosialisering. I møte med familier som er utrygge i møte med barnevernet, kan brobygger være med å skape trygghet.

Barnevernstjenestene påpeker at det ikke er aktuelt å bruke brobygger når det tydelig at *«det handler om andre dimensjoner enn kultur, religion og etnisk tilhørighet. Samtidig når tjenesten selv har kompetanse/erfaring på området.»*

En barnevernstjeneste spesifiserer at det er mest aktuelt å benytte hjelpetiltak med kulturkompetanse. Tjenesten vurderer at tospråklige tjenesteytere også fyller rollen som brobyggere og familiene får tilbud om hjelp og støtte på eget språk og med utgangspunkt i deres kulturelle bakgrunn.

Hvilke kompetanse og egenskaper tenkere dere en kulturformidler/brobygger bør ha? (n:15)
(n:7)

Spørreundersøkelsen tyder på at brobyggere bør inneha bred kompetanse og kunnskap, og barnevernstjenestene vurderer at det må stilles høye krav til brobyggere. Barnevernstjenestene som benytter brobygger, spesifiserer at disse bør ha samfunns- og systemforståelse. De bør også besitte kunnskap om barnevernstjenestens mandat, ha kjennskap til lovverk og offentlig forvaltning, og rolleforståelse.

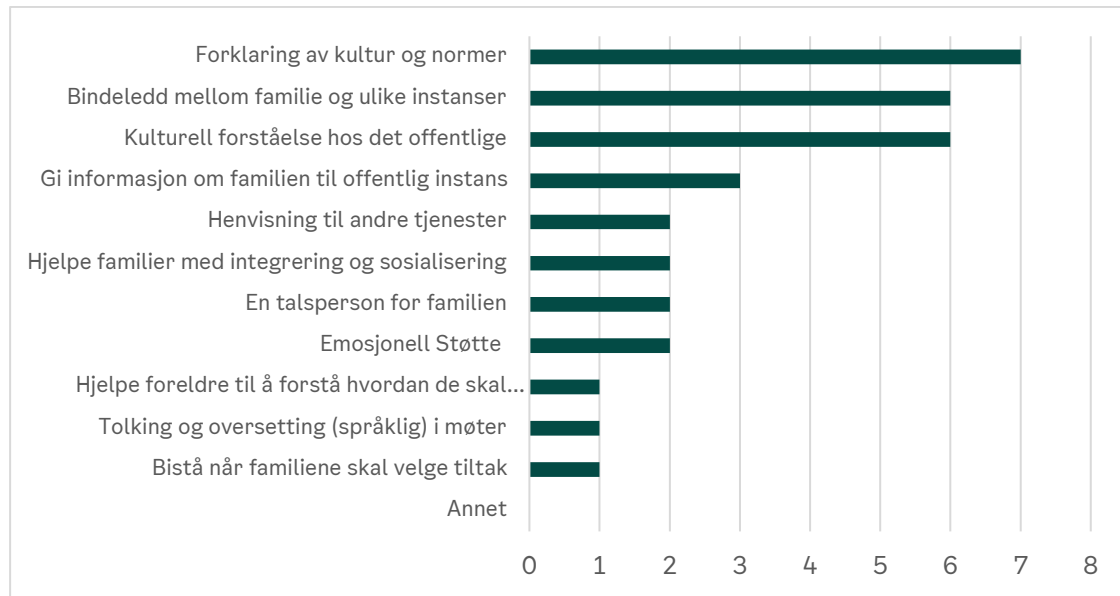
Funnene viser at brobygger bør ha gode kommunikasjonsevner og kunne formidle komplekse forhold på enkel og forståelig måte. En barnevernstjeneste presiserer at brobygger bør kunne beherske både familiens morsmål og norsk. Det presiseres at brobygger ikke bør ha egne negative holdninger til barnevernstjenesten, og være ydmyk i møte med familier.

Enkelte barnevernstjenester påpeker at brobyggere bør kunne ha grunnleggende fagkompetanse, enten innen sosialfag eller formalisert kompetanse som brobygger. En barnevernstjeneste spesifiserer at *«samme landbakgrunn alene må for all del ikke forveksles med kompetanse, da det kan medføre en forutinntatthet som kan hemme/skade, fremfor å fremme samarbeid mellom instanser/barnevern og familier.»*

En annen tjeneste spesifiserer at brobygger bør profesjonaliseres, gjerne i forlengelsen av tolkeutdanningen.

2.5 Resultat fra barnevernstjenester som ikke har benyttet kulturformidler/brobygger

Dersom dere tenker det, kan være nyttig i din seksjon - på hvilken måte/i hvilke situasjoner kan det være nyttig? (n:8)

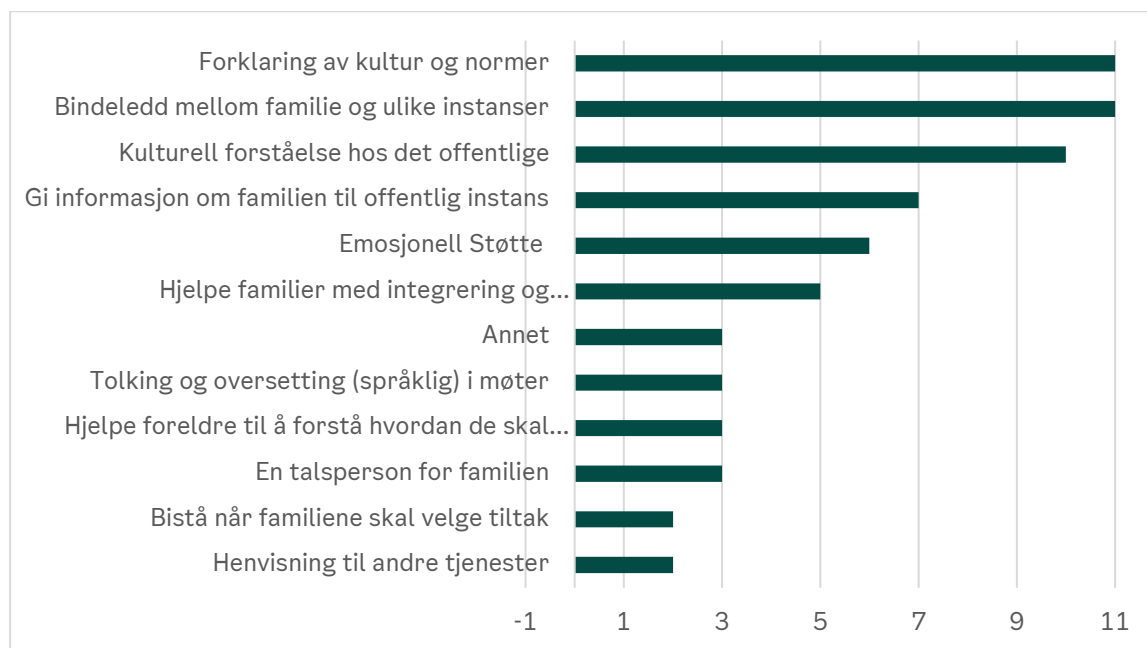

Hvilken kompetanse og egenskaper tenker dere en kulturformidler/brobygger bør ha? (n:8)

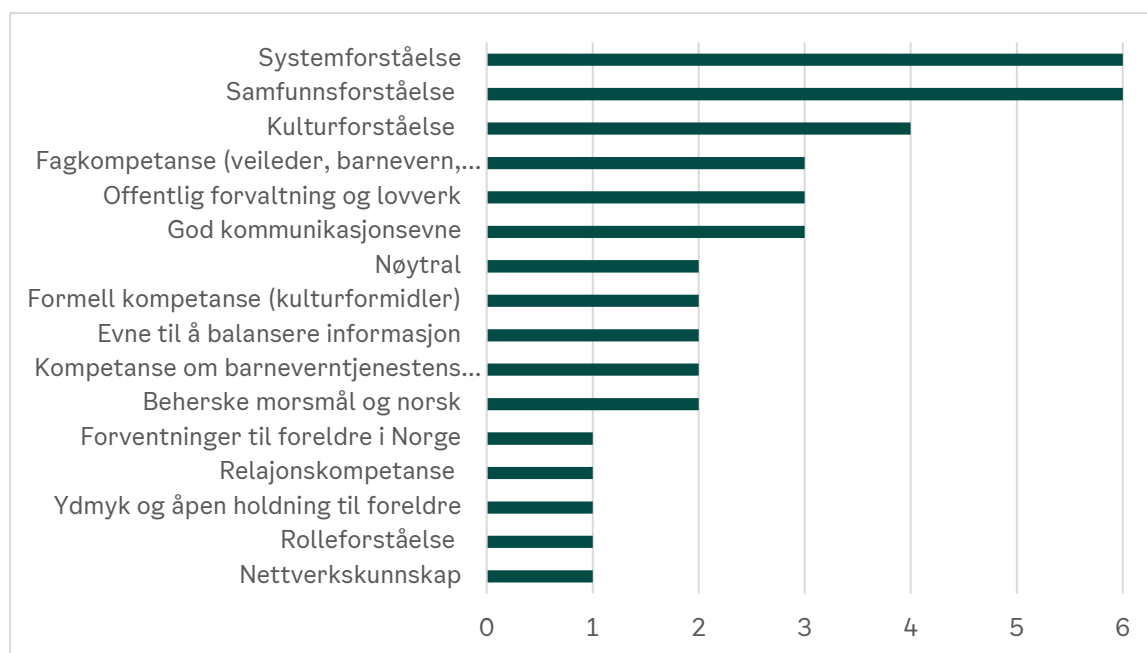
Spørreundersøkelsen viser at barnevernstjenester som benytter brobygger og barnevernstjenester som ikke benytter brobygger har samsvarende forventninger til kompetansen til brobyggere. Det presiseres at brobyggere bør kunne besitte kunnskap om det norske samfunnet, offentlig sektor, lovverk og barnevernets mandat. Samtidig som brobygger bør ha gode formidlingsevner og evne til å skape gode relasjoner. Brobygger bør ha bred kulturforståelse og nyansert forhold til barnevernet.

2.6 Sammenstilling av data

Tabellen viser hvordan barnevernstjenestene ønsker å benytte kulturformidler/brobygger. (n:15)

Tabellen viser hvilken kompetanse og egenskaper barnevernstjenestene i Oslo vurderer en kulturformidler/brobygger bør ha. (n:15)

3 Innspill fra ungdomsrådet i Barne- og familieetaten

Det ble gjennomført et møte med ungdomsrådet der 8 ungdommer var representert, og 7 av disse var positive til bruk av brobygger.

Ungdomsrådet vurderer at brobygger bør ha kunnskap og/eller erfaring fra barnevernsfeltet. Samtidig som de bør ha opplevd kulturen, og kjenne til kulturen de skal være brobygger for. En ungdom spesifiserte;

«Jeg tenker de må kunne ha opplevd kulturen. 2. og 3. generasjonsinnvandrere kan være det – men grensa går der. Etter det er man såpass integrert, og man har beveget seg for langt bort fra opprinnelseskulturen. 1., 2. og 3. generasjoner har forskjellige tanker og grader av integrering. Det viktigste er at personen faktisk forstår kulturen, og har opplevd kulturen.»

En ungdom påpekte at det kan være utfordrende å finne brobygger som kjenner til kulturen, snakker samme språk og har kunnskap om barnevernet. Barnevernstjenestene bør derfor prioritere hva de ønsker å vektlegge. Ungdomsrådet vurderer at brobygger bør gjennomføre kurs, og ikke være en tilfeldig person. En ungdom presiserer at en brobygger bør vite hvem de skal hjelpe, og være på barnets side. En annen ungdom vurderer at brobygger ikke bør være på noen side, men formidle kulturen. Ungdomsrådet var enig i at brobygger bør være nøytrale og ha taushetsplikt. Det bør ikke være en tilfeldig person. Videre påpeker ungdomsrådet at brobygger ikke bør generalisere, og bruke sin egen fasit. Vedkommende bør spørre «hvordan er det for deg?».

En ungdom spesifiserte;

«Man burde prøve å finne en kulturformidler som ikke kjenner familien. Hvis det ikke går, er det viktig å spørre familien om de ønsker at denne personen skal være kulturformidler eller ikke.»

En annen ungdom sa;

«Men det er viktig at de har en nøytral holdning til barnevernet, og at de har evne til å sette sine egne personlige følelser til side.»

«Tenker at alle bør ha rett til en kulturformidler, på samme måte som at alle har rett til advokat.»

Ungdomsrådet vurderer at brobygger kan benyttes ved plassering for å informere om kultur, for å kunne følge opp foreldre ved omsorgsovertakelse og være ressursperson for foreldre. Ungdommene spesifiserer;

«Det er mange barn med etnisk minoritetsbakgrunn som bor i fosterhjem som kunne trengt en brobygger, for å lære om kulturen sin, slik at de ikke glemmer kulturen sin helt. Da kan barnet lære seg å kommunisere med familien, lære språket og normene. Det er de tingene jeg savner fra min barndom. Matkulturen også, spesielt.»

«Kulturformidler kan også være hjelpsomt for foreldrene etter omsorgsovertakelse. Da kan kulturformidleren hjelpe foreldrene med å forklare hvordan den norske kulturen er. Det kan være beroligende for foreldrene.»

«Kulturforformidleren kan være en bro til nye muligheter for foreldrene. Mange foreldre har ikke så mange å spørre om tips og råd, og de kan kanskje bli en ressursperson for foreldre, slik at de kan ha noen å lene seg på?»

Det bemerkes at ungdomsrådet ikke har erfaring med bruk av brobygger.

4 Innspill fra tjenestetilbydere

Barne- og familieetaten har, i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, gjennomført en fysisk samling med tjenestetilbydere av brobyggerrollen. IMDI var representert under samlingen, ettersom BUFDIR, IMDI og BFE vurderte det som hensiktsmessig å avgrense brobyggerrollen mot rollen som kvalifisert tolk. Formålet med samlingen var å innhente erfaringer, innspill og synspunkter om brobyggerfunksjonen i barnevernet. FHI rapporten fra 2020 belyste at det var uklarhet rundt rollen og arbeidsoppgavene til brobygger.⁸

Det var representanter fra 13 ulike tjenestetilbydere til stede under samlingen, inkludert ideelle og kommersielle leverandører. Tolkenett, Kulturkonsulenten AS, Sandve Consulting – Stille hav og Riktig hjelp til riktig tid AS holdt et kort innlegg om deres erfaringer. Samtidig som det ble gjennomført gruppearbeid om brobyggerfunksjonen, bakgrunn, kvalifikasjoner, forutsetninger for godt samarbeid og utfordringer brobyggere møter i deres arbeidshverdag.

Majoriteten av representantene var enige om at begrepet «brobygger» eller «interkulturell brobygger» er mest egnet betegnelse for funksjonen.

Samlingen belyste at det var noen uenigheter rundt brobyggerfunksjonen, kvalifikasjoner og sertifisering. En tjenestetilbyder vurderte at IMDI burde være ansvarlig for kvalifisering av brobygger, mens andre vurderte at BUFDIR eller barnevernstjenestene burde være ansvarlige for en slik sertifisering eller kvalifisering. Noen av tjenestetilbyderne har utarbeidet forslag til sertifisering, og vurderte at deres kompetanse og erfaring burde vektlegges i en sertifiseringsprosess, eventuelt brukes inn i et samarbeid med utdanningsinstitusjonene om sertifisering og kvalifisering av brobyggere.

⁸ FHI (2020) Bruk av linkerarbeider i barnevernet. <https://www.fhi.no/publ/2020/bruk-av-brobyggere-i-barnevernet/>

For øvrig var det bred enighet om personene som skal ha en slik rolle bør komme tidlig inn i barnevernets arbeid med minoritetsfamilier. Majoriteten vurderte at brobygger bør være med fra oppstart/undersøkelsesfasen.

4.1 Funksjon og bakgrunn

Tjenestetilbyderne vurderer at brobyggerne kan gjennomføre følgende arbeidsoppgaver;

- Skape tillit, forståelse og å være en brobygger mellom barnevernet og familien.
- Bygge god relasjon, dialog og kommunikasjon mellom barnevernet og familien.
- Bidra til å megle hvis det er konflikt mellom barnevern og familien.
- Forklare kulturelle koder.
- Oppklare kulturelle og språklige misforståelser.

Noen av tilbyderne mener at personen kan være både tolk og brobygger i møte med familien. Andre vurderer at en kan benytte tolk og brobygger samtidig, men at det bør være to forskjellige personer.

Enkelte tjenestetilbydere vurderer at brobygger kan utrede saker, og gjøre omsorgsvurderinger. Andre tilbydere påpeker at det forutsetter at brobygger har formell fagkompetanse innenfor feltet, og at dette ikke bør være en brobygger sin rolle. Det er også uenighet i hvilken grad brobygger kan bidra med foreldreveiledning og annet tiltaksarbeid. Enkelte tjenestetilbydere presiserer at det kan være sertifisering på ulike nivåer av brobyggere, for eksempel A-E eller 1-5 slik som nivåinndeling av kvalifisert tolk, hvor brobyggere med høy kompetanse kan sertifiseres til å utrede og bidra med tiltaksarbeid.

Det var ulike formeninger om hva slags bakgrunn brobyggere bør ha. Noen vurderte at t brobyggeren må kunne familiens språk, mens andre påpekte at dette ikke er nødvendig, ettersom brobyggeren kan benytte tolk i samtalen med familien. Samtidig som enkelte vurderte at brobyggeren bør ha kjennskap til familiens kultur, tradisjoner og levemåter i landet familien er fra, mens andre mente at dette ikke er essensielt, og at brobygging dreier seg om interkulturell kompetanse. De påpekte at det kan være utfordrende å finne brobyggere med samme bakgrunn som familien, og at det også er subkulturer innenfor enkelte kulturer. En brobygger bør kunne ha kulturell ydmykhet og være åpen og nysgjerrig i møte med andre.

Majoriteten av tjenestetilbyderne vektlegger personlig egnethet. De vurderer at brobygger bør ha gode kommunikasjonsferdigheter og systemforståelse. Enkelte vektlegger betydningen av livserfaring og at brobyggeren ikke bør være assimilert.⁹

⁹ Assimilering, eller assimilasjon, oppfattes vanligvis som en minoritetspolitikk en stat eller regjering fører overfor en språklig eller kulturell minoritet eller innvandret gruppe for å gjøre den mest mulig lik majoritetsbefolkningen. Dette innebærer at individer eller grupper blir tatt opp i storsamfunnet på storsamfunnets premisser. Det er en enveisprosess der de som assimileres må endre sine grunnleggende kulturelle verdier, ta i bruk majoritetens språk, og lignende." Store Norske Leksikon. https://snl.no/assimilering_-_sosiologi

4.2 Utfordringer skissert av tjenestetilbydere

Under samlingen tematiserte tjenestetilbyderne at barnevernet kan gi uttrykk for lite tillit til brobygger sine vurderinger. Tjenestetilbyder kan i slike tilfeller oppleve motstand, og at rollen som brobygger blir mer utfordrende. Brobygger uten formell fagkompetanse kan rammes av slik mistillit i større grad enn brobygger med formell fagkompetanse.

Tjenestetilbydere vurderer at endring krever tid, og at barnevernet bør ta hensyn til dette. Brobygger bør få tid til å bli kjent og å jobbe grundig med familien.

Enkelte tjenestetilbydere vurderer at det er behov for å avklare om brobyggere skal være frivillig arbeid eller basert på honorar, og at det økonomiske aspektet bør drøftes ytterligere. Kommersielle tilbydere fakturerer barnevernstjenester for en slik tjeneste.

Noen tjenester har lang erfaring med å tilby kurs og å mobilisere brobyggere, og mener at offentlige etater bør benytte ressurspersoner for å videreutvikle arbeidet.

4.3 Eksisterende opplæringsprogram

BFE har kartlagt at flere tjenestetilbydere tilbyr opplæring til sine frivillige og ansatte. BFE har i kartleggingsfasen deltatt på et kurs i regi av Riktig hjelp til riktig tid AS og Stiften Kirkens Bymisjon v/Primærmedisinsk verksted. De har sammen utarbeidet opplæringsprogram for brobyggere. De har hittil gjennomført to kurs/workshop og planlagt grunnkurs i interkulturell brobygging. Bakgrunnen for å delta på kurs/workshop mars 2023 var at BFE vurderte dette som hensiktsmessig, for å bli bedre kjent med eksisterende opplæring rundt funksjonen brobygger. Kurset fokuserte på interkulturell kommunikasjon, regulering av makt, konflikthåndtering, håndtering av verdiforskjeller, muntlig-versus skriftlig kultur, rasisme og diskriminering. Kurset fokuserte også på å være kultursensitiv, nysgjerrig, og selvbevisst som brobygger. Kurset besto av forelesning, øvelser, rollespill og refleksjon.

Basert på innholdet i kurset vurderer BFE at en brobygger ikke kun formidler kunnskap, men også jobber med holdningene til en kontaktperson, og skaper bedre kommunikasjon mellom barnevernet og familien. Dette krever tid, og en brobygger ønsker tid til å jobbe med familien.

I forlengelsen av dette har riktig hjelp til riktig tid AS og Kirkens bymisjon utviklet grunnkurs i interkulturell brobygging. Deltakerne må ha deltatt på tidligere kurs/workshop i 2023, ha kulturell kompetanse, erfaring som krysskulturell selv eller erfaring med interkulturell brobygging. De må også ha helse- og sosialfaglig bakgrunn, eller annen relevant utdanning. Det kan gjøres unntak for de med grunnleggende realkompetanse. Opplæringsprogrammet vil bestå av kursdager med forelesning, veiledning og pensum på 300 sider. Opplæringsprogrammet vil resultere i muntlig eksamen, og vil inneholde mindre skriveoppgaver i løpet av opplæringstiden.

I tillegg til overnevnte tjenestetilbydere tilbyr både kommersielle og ideelle organisasjoner deres frivillige og ansatte kurs og opplæring i forbindelse med brobygger rollen, som for eksempel Romano kher og Vestland Krysskulturell brobyggertjeneste.¹⁰

Enkelte utdanningsinstitusjoner tilbyr årsstudium og videreutdanning i interkulturell kompetanse, systemisk familieterapi og minoritetskompetanse i barnevernet. BFE vurderer at disse utdanningene bidrar til å styrke forståelse, skape refleksjon og gi kulturell forståelse. Ettersom det ikke eksisterer standardisert opplæring for brobyggere, vurderer BFE at en slik utdanning kan være alternativ for de som jobber som brobygger. Utdanningen kan også anbefales til ansatte i barnevernet og tospråklige tjenesteytere.¹¹¹²¹³

¹⁰ Vestland Krysskulturell Brobyggertjeneste. <https://www.krysskulturellbrobygger.no/brobyggermetode/>
Romano Kher. <https://kirkensbymisjon.no/romano-kher/>

¹¹ Årsstudium i interkulturell kompetanse. <https://www.nla.no/studietilbud/studieprogrammer/arsstudium-interkulturell-kompetanse/>

¹² Videreutdanning i familieterapi. <https://www.vid.no/studier/familieterapi-og-systemisk-praksis-videreutdanning/>

¹³ Emnet om interkulturell kompetanse. <https://vid.no/emner/interkulturell-kompetanse-1/>

5 Oppsummering og anbefaling

5.1 Anbefaling om utarbeiding av funksjonsbeskrivelse

Denne oppsummeringen har kartlagt bruk av brobygger i barnevernstjenester i Oslo kommune. BFE har i kartleggingsfasen vært i dialog med barnevernstjenester, ungdomsrådet og tjenestetilbydere. Kartleggingen viser at 5 av 15 barnevernstjenester i Oslo benytter brobyggere, og at enkelte tjenester benytter tospråklig tjenesteyting (familieveileder, miljøterapeuter eller egne ansatte med flerkulturell kompetanse). Brobyggere benyttes til ulike formål, som for eksempel til å forklare kulturelle normer og praksis, være bindeledd mellom familien og ulike instanser, gi emosjonell støtte til foreldrene, være brobygger mellom familien og barnevernet, eller hjelpe familien med integrering.

Kartleggingen belyser at det ikke er utarbeidet en formell funksjonsbeskrivelse, og at brobyggerfunksjonen utøves av en variert gruppe personer med ulik kompetanse. Felles for utøverne er at de har flerkulturell kompetanse og/eller erfaring. Noen har formell fagkompetanse innenfor sosialfag eller annen relevant utdanning. Andre har erfaringskompetanse fra barnevernet eller kulturen de representerer. Dette innebærer at kunnskap og kompetanse brobyggeren besitter varierer. Det eksisterer både ideelle og kommersielle tjenestetilbydere som tilbyr en slik tjeneste. Kartleggingen indikerer også at det ikke skilles mellom tospråklig tjenesteyting og brobyggerfunksjonen. Enkelte tjenesteleverandører tilbyr både tospråklig tjenesteyting og brobygger.

Kartleggingen viser at barnevernstjenestene har god nytteverdi av tospråklig tjenesteyting, og at et slikt tiltak er til hjelp i vanskelige saker, der tjenestene har prøvd andre tiltak uten hjelp. BFE vurderer at det bør differensieres mellom tospråklig tjenesteyting, brobygger og tillitsperson. En sakkyndig, familieveileder eller tilsynsfører kan besitte flerkulturell kompetanse, men har en formell fagkompetanse. Barnevernstjenestene bør vurdere i hvilken grad de har behov for tospråklig tjenesteyting som for eksempel familieveileder med flerkulturell kompetanse, eller om barnevernstjenesten vurderer at familien har behov for brobygger. Barnevernstjenestene bør vurdere hva som er formålet med brobygger, og hvilken funksjon brobyggeren skal ha i møte med familien. BFE vurderer at det er behov for å definere hva som er særegent for brobyggerfunksjonen, og at funksjonen bør kategoriseres basert på formell fagkompetanse og erfaringskompetanse. Det bør drøftes i hvilken grad personer med formell utdanning og flerkulturell kompetanse har behov for ytterligere opplæring innenfor brobyggerfunksjonen, eller om de kan tilegne seg ønsket kompetanse gjennom eksisterende utdanningsprogram.

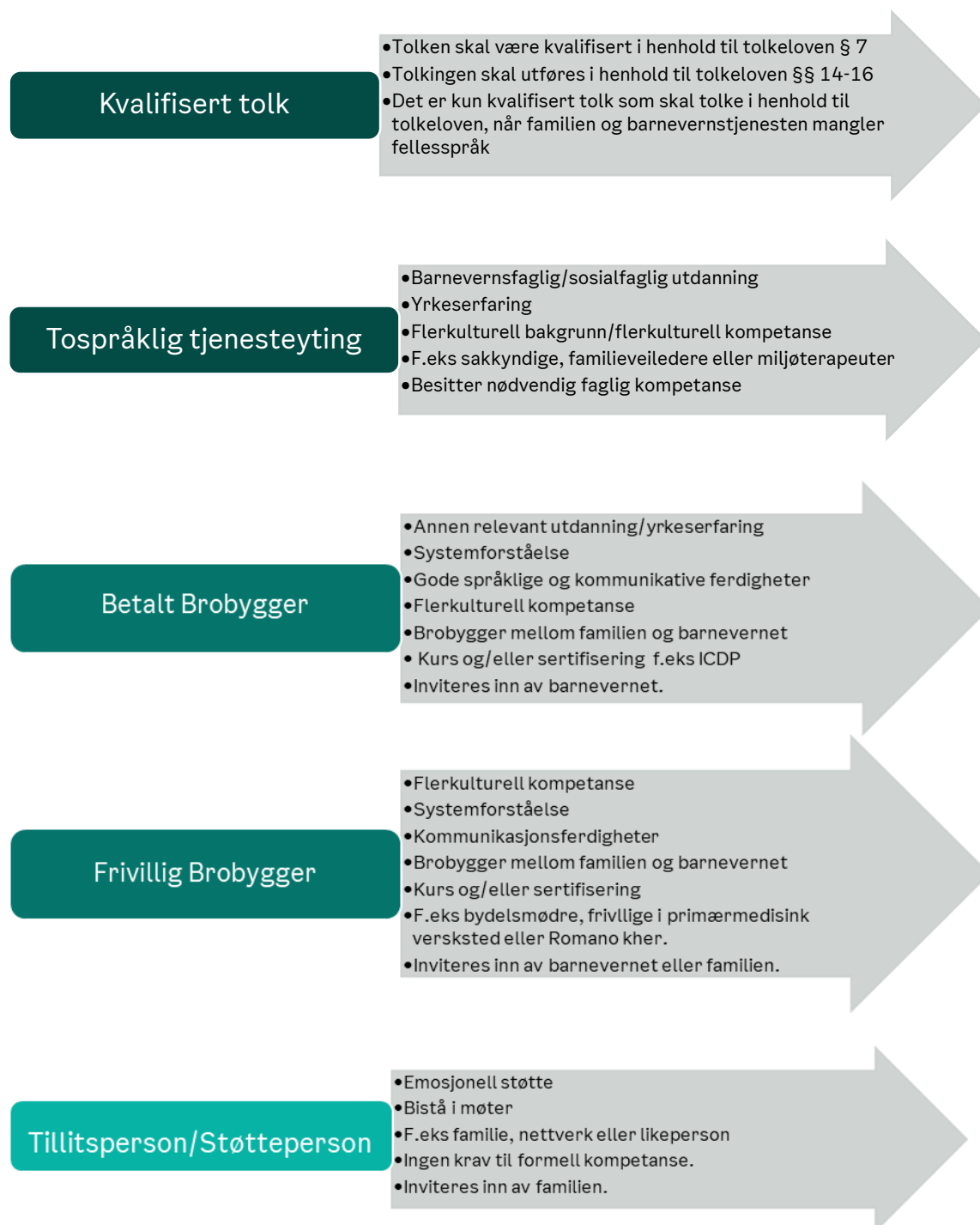
¹⁴Brobygger med annen fagkompetanse og brobygger uten formell fagkompetanse, vil sannsynligvis ha større nytte av standardisert kvalifisering enn personer med formell sosialfaglig kompetanse. Det vurderes at det er behov for rolleavklaring og utarbeiding av mandat før oppstart for å kvalitetssikre og å unngå misforståelser. BFE understreker at

¹⁴ Årsstudium i interkulturell kompetanse. <https://www.nla.no/studietilbud/studieprogrammer/arsstudium-interkulturell-kompetanse/>

Videreutdanning i familierapi. <https://www.vid.no/studier/familierapi-og-systemisk-praksis-videreutdanning/>
Emnet om interkulturell kompetanse. <https://vid.no/emner/interkulturell-kompetanse-1/>

barnevernstjenestene må vurdere om tospråklig tjenesteyting kan gjennomføres forsvarlig i henhold til tolkeloven.¹⁵

Basert på kartleggingen har BFE i samråd med BUFDIR og IMDI differensiert mellom kvalifisert tolk, tospråklig tjenesteyting, brobyggerfunksjonen og tillitsperson.

¹⁵ Tolkeloven (2021) Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (LOV-2021-06-11-79). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-11-79/§7>

5.2 Anbefaling om standardisert opplæring

Kartleggingen viser at det ikke er utarbeidet standardisert opplæring/kvalifisering av brobyggere. Tjenestetilbydere tilbyr ulik opplæring til sine ansatte og/eller frivillige. For eksempel tilbyr Kirkens Bymisjon v/Primærmedisinsk verksted, 40-timers kurs i forbindelse med brobyggerrollen til sine frivillige. ⁶ Riktig hjelp til riktig tid AS og Kirkens bymisjon har utarbeidet grunnopplæring i interkulturell brobygging. Andre tjenesteleverandører har egne opplæringsprogram/kurs for deres frivillige og/eller ansatte. Kommersielle tjenestetilbydere fakturerer for deres tjeneste, mens ideelle organisasjoner tilbyr både frivillige (gratis) og betalte brobyggere. Ettersom det ikke foreligger standardisert opplæring, sikrer ikke betalte tjenester nødvendigvis bedre kvalitet. Ideelle organisasjoner kan tilby like gode tjenester avhengig av opplæring, erfaring og kompetanse, undersøkelsen gir flere eksempler på dette.

BFE vurderer at mangel på standardisert opplæring, variasjon i tilbud og pris kan påvirke kvalitet og utfall. Det foreligger ikke retningslinjer som kvalitetssikrer kompetansen eller kvalifikasjonene til en utøver. Uten standardisert opplæring, vil det forekomme store variasjoner i tjenesten som leveres. BFE vurderer at det er nødvendig med standardisert regulering og opplæring i offentlig regi, eventuelt i samarbeid med frivillige organisasjoner, for å bidra til å sikre kvaliteten på tjenesten som leveres. Standardisert opplæring kan også bidra til å avklare rolle og mandat. Det vurderes at ideelle organisasjoner bør involveres på lik linje med kommersielle for å kunne tilby gode og likeverdige tjenester.

Barnevernstjenesten og ungdomsrådet vektlegger betydningen av nøytralitet, habilitet og taushetsplikt. Barnevernstjenesten ønsker at brobyggere har kunnskap om kulturen og ungdomsrådet vurderer at brobyggere bør ha samme kulturelle opprinnelse. Tjenestetilbydere har ulike meninger om dette. BFE vurderer at enkelte oppdrag kan kreve at brobyggeren har samme kulturelle opprinnelse, mens andre oppdrag forutsetter at brobygger har gode kommunikasjonsferdigheter. BFE anbefaler at barnevernet, sammen med familien, avgjør hva som er behovet til familien. Samme kulturelle opprinnelse kan være en ressurs, samtidig som det krever at personen har nyansert forhold til sin egen kulturelle bakgrunn, og at vedkommende ikke er preget av egen forforståelse. Kommunikasjonsferdigheter og personlig egnethet er derfor viktige elementer i en slik vurdering. Kartleggingen indikerer at det er behov for standardisert opplæringsprogram, og BFE vurderer at det er viktig at et opplæringsprogram drøfter de ovennevnte aspektene.

BFE vurderer videre at det bør kartlegges i hvilken grad oppdraget krever lav, middels eller høy systemforståelse. I tillegg bør det gjøres en vurdering av om brobygger bør ha høyere utdanning, eventuelt fagkompetanse. Har familien behov for støtteperson som kan bistå med navigering i det norske hjelpeapparatet, eller har barnet behov for kulturell oppfølging ved fosterhjemsplassering? Enkelte oppdrag kan kreve høyere kompetanse eller tospråklig tjenesteyting, og barnevernet bør gjøre en vurdering før oppstart. BFE anbefaler å inkludere familien i denne vurderingen. Familien bør kunne uttale seg om deres behov, habilitet og eventuelle ønsker.

BFE vurderer at brobyggerfunksjonen bør standardiseres gjennom utdanningsinstitusjonene for å forebygge ulikhet og oppnå likeverdige tjenester. En sertifisering bør bestå av ulike nivåer f.eks. nivå 1-4, hvor nivå 1 består av brobyggere med innføringskurs i brobyggerrollen. Nivå 2; brobyggere med grunnemne (15 studiepoeng). Nivå 3; brobyggere med grunnemne (30 studiepoeng). Nivå 4; Brobygger med årsstudium og/eller annen høyere utdanning/sertifisering. BFE vurderer at det bør differensieres mellom brobygger og tospråklig tjenesteyting. Det anbefales at tjenestetilbydere inviteres inn i en slik prosess, for å ivareta mange år med erfaring, utviklingsarbeid og kunnskap innenfor fagfeltet.

Barnevernstjenestene, ungdomsrådet, tjenestetilbyderne og IMDI har skissert en rekke utfordringer knyttet til brobyggerfunksjonen. BFE vurderer at en sertifisering vil bidra til å gi felles grunnlag til å vurdere personlig egnethet og å sikre mandat, habilitet og nøytralitet. Opplæringsprogrammet bør gi deltakerne systemforståelse, økt kunnskap om barnevernet og om nødvendige kommunikative ferdigheter/interkulturell kompetanse for å kunne bistå i komplekse barnevernssaker. Det bør drøftes i hvilken grad en brobygger skal ha samme kulturelle bakgrunn som familien. Ettersom det ikke eksisterer standardisert opplæring av brobygger på nåværende tidspunkt, vurderer BFE at tospråklig tjenesteyting sannsynligvis sikrer bedre kvalitet. Ved bruk av tospråklig tjenesteyting er det viktig å gjøre en vurdering av om barnevernstjenesten likevel har plikt til å bruke kvalifisert tolk. Rolleavklaring, mandat og dialog med tjenestetilbyder kan bidra til å formalisere strukturen og rammen rundt brobyggerfunksjonen.

5.3 Forslag til kartlegging ved bestilling av brobygger.

Kartleggingen indikerer at det ikke foreligger noen formell ramme eller struktur for bestilling/innleiing av brobygger. BFE har utarbeidet forslag til kartlegging barnevernstjenestene kan benytte ved bestilling. Det er ikke en uttømmende oversikt over spørsmål og tjenestene må selv vurdere om mandat og krav til kompetanse er tilstrekkelig belyst;

Kartlegging av behov

Har familien behov for kvalifisert tolk? Hva er målet med brobygger? Er det behov tospråklig tjenesteyting eller brobygger? Hva vurderer barnevernstjenesten og hva vurderer familien?
Vurder habilitet og taushetsplikt. Innhent samtykke fra familien.
Er tiltaket rettet mot foreldrene, barnet eller fosterforeldrene? Informer barnet om tiltaket
Det skal benyttes kvalifisert tolk i møter hvor offentlig ansatte mangler felles språk med minoritetsspråklige innbyggere.

Spesifisering av behov

Utdanning; Forutsetter oppdraget fagkompetanse innenfor fagfeltet?
Etnisitet; Bør brobygger ha samme bakgrunn som familien? Ja, nei, hvorfor ikke.
Rolle; Støtteperson i møte med barnevernet, emosjonell støtte ved omsorgsovertagelse, brobygger mellom barnevernet og familien, kulturell forståelse hos det offentlige, forklaring av kulturell praksis og normer eller bistå med integrering og informasjon om hjelpesystemet.

Dialog med tjenestetilbyder

Informasjon om brobygger; Bakgrunn, erfaring, kvalifikasjoner og personlig egnethet.
Spesifisering av fase; Undersøkelse, tiltak eller omsorg.
Vurdering av habilitet og taushetsplikt

Rolleavklaring, mandat og mål for oppdraget

Oppstartsmøte med familien og brobygger.
Hva kan familie forvente, hva kan brobygger tilby? Mål og mandat for oppdraget.
Når skal oppdraget evalueres?
Informere barnet om tiltaket

BFE vurderer at kartleggingen kan benyttes av barnevernstjenester for å tydeliggjøre behov, roller og kompetansekrav i en barnevernssak. Barnevernet bør innhente samtykke fra familien, og forklare formålet med brobygger. En slik gjennomgang og kartlegging av behovet til familien

kan bidra til gode bestillinger, og forebygge mistillit og misforståelser. Kartleggingen kan brukes som underlag til en tydelig bestilling/mandat for en slik tjeneste. Det presiseres at Modulus barn på nåværende tidspunkt ikke har støtteverktøy/maler for brobyggerfunksjonen.

5.4 Anbefaling fra IMDI

I forbindelse med kartlegging av bruk av brobygger har BFE samarbeidet med Bufdir og IMDI, og arrangert samling om brobyggerrollen. IMDI har i ettertid av samlingen skissert bekymringer tilknyttet bruk av brobygger og tospråklig tjenesteyting. BFE har valgt å inkludere IMDI sin bekymring i denne oppsummeringen for å kunne tematisere utfordringene tilknyttet en slik funksjon;

“Som fagmyndighet for tolking i offentlig sektor, er vi bekymret for at etablering av en slik yrkesrolle som beskriver her kan ha som (utilsiktet) virkning at det blir en form for omgåelse av tolkeloven. Dette vil kunne skje dersom «linkarbeidere/brobyggere» faktisk utfører tolking/muntlig oversettelse i møter mellom fagpersoner i tjenestene og minoritetsspråklige innbyggere, og/eller dersom kvalifiserte tolker utfører «linkarbeid/brobygging» i samtaler, og på den måten ikke tolker i henhold til slik tolking er faglig regulert i tolkeloven § 14 og de utdypende bestemmelsene i tolkeforskriften.

Vi anbefaler derfor at:

- *I de tilfeller det legges opp til tjenesteyting (for eksempel foreldreveiledning) på andre språk enn norsk, at man stiller de samme kompetansekravene til faglig kompetanse hos disse som de som gir slik tjenesteyting på norsk.*
- *At det skal benyttes kvalifisert tolk i møter hvor offentlig ansatte i barnevernstjenester, barneverninstitusjoner og hos tiltaksleverandører mangler felles språk med minoritetsspråklige innbyggere.*
- *I de tilfeller man har tolk i samtalen, at det er tydelig at tolken skal være kvalifisert i henhold til tolkeloven § 7, og at tolkingen skal utføres i henhold til tolkeloven §§ 14-16, og at det ikke finnes rom for å omgå kravene til hvordan tolkingen skal utføres ved å omtale det som «kulturtolking», «brobygging», «linkarbeid», «kulturformidling», eller med andre betegnelser.*
- *At man er tydelige på at kvalifiserte tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister ikke kan ha oppdrag som saksbehandler, ansatt eller tjenesteleverandør i barnevernstjenestene, da dette skaper utfordringer knyttet til tolkens upartiske og nøytrale rolle i offentlig tjenesteyting generelt. Tolkeyrket er generelt et yrke som vanskelig lar seg kombinere med andre yrker hvor man kommer i direkte kontakt med minoritetsspråklige innbyggere.*
- *At man er tydelig på at dersom det er likepersoner/tillitspersoner/støttepersoner som deltar i møter mellom barnevernet og minoritetsspråklige foreldre, at disse aldri skal utføre tolking/muntlig oversettelse i møtene.”*

Vi anbefaler med dette at de to midterste rollene dere beskriver («betalt brobygger» og «frivillig brobygger») ikke benyttes i barnevernstjenestene, og at beskrivelsene av de fire øvrige rollene tydeliggjøres slik at de fem punktene over kommer tydelig frem i disse beskrivelsene.”

BFEs vurdering av IMDI`s anbefaling

Tolkerutinen og veilederen til tolkerutinen i Oslo kommune presiserer at ansatte i barnevernstjenestene ikke skal benyttes som kvalifisert tolk.

“Barnevernstjenesten har plikt til å bruke tolk dersom saksbehandlerne ikke kan kommunisere forsvarlig med parten på norsk eller et annet språk. I vurderingen skal det legges vekt på sakens alvorlighet og karakter. Møter med barnevernet vil ofte ha svært stor betydning for privat part. Det bør derfor være forholdsvis lav terskel for å konkludere med at man har plikt til å bruke tolk. Selv om barnevernstjenesten vurderer at man kan kommunisere forsvarlig på et annet språk enn norsk, bør det vurderes om det likevel skal brukes tolk. Ved tvilstilfeller anbefales det å bestille tolk for sikkerhets skyld.”¹⁶

BFE vurderer at plikten til å bruke kvalifisert tolk og øvrige krav i tolkeloven, samt rutine/veileder i Oslo kommune, innebærer at det må differensieres mellom kvalifisert tolk, tospråklig tjenesteyting, brobygger og tillitsperson. Anbefalingen fra IMDI belyser ytterligere problemstillinger knyttet til brobyggerfunksjonen, og trekker frem risikoen for at ordningen kan føre til utilsiktet omgåelse av tolkeloven. IMDI skisserer også potensielle utfordringer ved bruk av tospråklig tjenesteyting og interne ansatte med flerspråklig kompetanse. BFE vurderer at anbefalingen fra lmdi medfører tydeligere retningslinjer for innleieing av eksterne leverandører og bruk av interne flerspråklige ansatte. BFE vurderer at oppdraget har skissert en rekke utfordringer, som bør drøftes ytterligere på et politisk, juridisk og overordnet nivå. BFE understreker at det er viktig at barnevernstjenestene unngår brudd på tolkeloven.

5.5 Oppsummering og vurdering

Denne oppsummeringen har skissert hvordan brobyggere benyttes i dag av barnevernstjenestene i Oslo kommune. Kartleggingen viser at det er behov for en konkretisering og tydeliggjøring av en slik funksjon. BFE vurderer at det bør skilles mellom tospråklig tjenesteyting og brobygger-funksjonen. Det er viktig at det differensieres mellom de ulike brobyggertjeneste som tilbys i dag, og at barnevernstjenestene, i samråd med familien, vurderer hva som er hensiktsmessig tiltak. Samtidig kan ikke en brobygger eller tospråklig tjenesteyter erstatte kvalifisert tolk i møte med barnevernet, og plikten til å bruke kvalifisert tolk må alltid vurderes.

¹⁶ Barne- og familieetaten (2022) Rutine for bruk av tolk i barnevernstjenestene i Oslo kommune.

[https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13420505-](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13420505-1665737206/Tjenester%20og%20tilbud/Helse%20og%20omsorg/Barn%2c%20Ungdom%20og%20familie/Barnevern%20og%20foreldreveiledning/Retningslinjer%20for%20bruk%20av%20tolk.pdf)

[1665737206/Tjenester%20og%20tilbud/Helse%20og%20omsorg/Barn%2c%20Ungdom%20og%20familie/Barnevern%20og%20foreldreveiledning/Retningslinjer%20for%20bruk%20av%20tolk.pdf](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13420505-1665737206/Tjenester%20og%20tilbud/Helse%20og%20omsorg/Barn%2c%20Ungdom%20og%20familie/Barnevern%20og%20foreldreveiledning/Retningslinjer%20for%20bruk%20av%20tolk.pdf)

BFE vurderer at det er behov for standardisert kvalifisering/opplæring/sertifisering av brobyggere hvis man skal gå videre med dette tjenestetilbudet, og at det da må etableres i regi av utdanningsinstitusjonene, i samarbeid med eksisterende tjenestetilbydere. I tillegg må brobyggers mandat og rolle inn i barnevernets arbeid tydeliggjøres og avklares på et politisk, juridisk og overordnet nivå.

BFE er kjent med at BUFDIR, på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet, skal utrede; *“kulturtolk/ brobygger /linkarbeider i henholdsvis privat, frivillig og offentlig regi, herunder kvalitetssikring av slike ordninger gjennom sertifisering”*. BFE vurderer at denne utredningen vil bidra til tydeligere føringer i henhold til bruk av brobygger i barnevernstjenesten på nasjonalt nivå. BFE vil samarbeide med direktoratet der det er hensiktsmessig, og oversende våre anbefalinger.

Basert på kartleggingen, har BFE utarbeidet følgende forslag til tiltak som kan gjennomføres på kommunalt nivå på nåværende tidspunkt;

1. Gi økt kunnskap/opplæring om begrep og forskjell på kvalifisert tolk, tospråklig tjenesteyting og brobygger funksjonen til barnevernstjenestene i Oslo kommune.
2. Øke bestillerkompetansen til ansatte ved å gjøre kartleggingsskjema tilgjengelig i opplæringen, for slik å kvalitetssikre bruk av de ulike tjenester og tjenestetilbydere, samt sikre rettsikkerheten til familien.
3. Sikre videre dialog med BUFDIR, IMDI og velferdsetaten rundt bruk av kvalifisert tolk og brobyggere i barnevernstjenestene.

